

Zlako Šešelj

Darko Novaković: U krilu vile Latinke

Rasprave o hrvatskom humanizmu

Ex libris, Zagreb 2015.

Knjige filološkog sadržaja u Hrvatskoj nisu česte. S jedne strane takve knjige mogu računati samo na entuzijastičke izdavače, a s druge na vrlo uzak krug poznavatelja ili ljubitelja. Dodamo li tome i sve šire gubljenje interesa za čitanje makar kakvih knjiga, a onih okrenutih filologiji pogotovo, pa zatim i sve teže razumijevanje višedimenzionalnosti svijeta (u kojem ona četvrta, vremenska, gotovo posvuda nastaje pred progonom dvodimenzionalne tehnologije), prilike za pojavljivanje ovakve knjige, okrenute filološkom propitivanju humanističkih tema gotovo da i ne postoje.

Ipak, mali ali agilni izdavač, Ex libris, iza kojeg stoji golema urednička glad gospođe Jelene Hekman (dugogodišnje urednice u značajnih naših izdavača od kojih je posljednji bila Matica hrvatska), poseže za ovakvim tekstovima u redovnom ritmu. Nadajmo se samo da neće posustati...

Autor ove zbirke rasprava naslovljene pomalo enigmatski *U krilu vile Latinke*, akademik Darko Novaković, po svojoj je akademskoj naobrazbi klasični filolog – tako mu naime piše na fakultetskoj diplomi – i, unatoč tomu što je na Filozofskom fakultetu pod nekim taksonomskim pesticidom klasična filologija kao pojam i struka nestala, već desetljećima brani svoj filološki *credo* onako kako se filologija branila stoljećima: pomnim i samozatajnim istraživanjima, jurnjavom za nepoznatim tekstovima i njihovom tekstualnom analizom, dubokim književnoteorijskim i povijesnim uvidima, uspostavom kritičkih izdanja, prevođenjem.

Svoje je talente Darko Novaković posvetio velikim dijelom hrvatskom humanizmu – među ostalim, da podsjetim zaboravne – pronašao je i objavio dotad nepoznate stihove Marka Marulića, „oca hrvatske književnosti“! No za razliku od ushita koji bi u ozbiljnim kulturama nastao pronalaskom, naprimjer, kakve Petrarkine nepoznate pjesme ili Shakespeareova soneta, u hrvatskoj kulturi nije se dogodilo ništa. Čak ni kurtoazno pisamce ministra kulture. *Sapienti sat.*

Svoje je radove o hrvatskom humanizmu akademik Novaković, osim u knjigama, ustrajno objavljivao i po stručnoj periodici, časopisima i zbornicima, tako da su mahom teško dostupni čak i obaviještenom i zainteresiranom čitaocu. Ova zbirka upravo podastire vrhunsko filološko umijeće i, ne manje važno, vrhunski napisane tekstove! Ovo posljednje ponovit ću: *vrhunski napisane tekstove.*

Uz tekstove naime Darka Novakovića neće vam biti dosadno, ma kako malo znali o pojedinom pitanju kojim se u tekstu bavi. Njegova je filologija vrhunski čitalački užitek, jer se filološka potraga pretvara u svojevrsnu igru detekcije, pa se tako i čita! Filološka vrsnoća dobila je i vrhunski pripovjedački okvir. I ma kako vam se pitanja kojima se bavi činila dalekima, vjerujte da ćete čitajući odgonetke naprosto uživati.

Ova zbirka sadržava šesnaest priloga: „Tradicija antičkih tužaljki u pjesmama Ivana Česmičkog“, „Bunićeva *Otmica Kerbera* – podrijetlo priče, podrijetlo alegorije“, „Novopronađeni rukopis Benedikta Kotruljevića *De navigatione*“, „Didak Pir kao *lusor amorum*: neobjavljene ljubavne elegije iz rukopisa *D.a. 29* Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku“, „Rani odjek Sannazara u hrvatskom latinizmu: *Aliuticon* Damjana Beneše“, „Boetije u vrtlogu samostanskih skandala. Nepoznati rukopis Filipa Zadranina s kraja 15. stoljeća“, „Prerano oplakani Sannazaro ili kako je dubrovački povjesničar Ludovik Crijević Tuberon zabunom napisao četiri epitafa“, „Šibenska povijest Bosne“, „Prvi pisani rag hvarškoga Atika: dvije nepoznate latinske elegije Jeronima Bartučevića“, „Nepoznata verzija Šižgoričeve elegije o smrti dvojice braće“, „Nepoznati epitaf Ivana Gučetića talijanskom filologu Dolmikziju Calderiniju“, „Jan Panonije kao prevodilac s grčkoga: filologija u službi politike“, „Neobjavljena ostavština Antuna, Mihovila i Fausta Vrančića: *R-5717* u rukopisnoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu“, „Kako se Silvija obračunala sa suparnicama: zagonetka neobjavljenoga latinskog autografa Ludovika Paskalića“, „Epistolarij nadbiskupa Maffea Vallaressa kao vrelo za povijest hrvatskog humanizma“ te „Zagubljeni hrvatski *Rat i mir*: rasprava *De bello et pace* Ivana Štafilića“. Dakako, uz „Proslov (opterećenim kraćim autobiografskim digresijama)“ na početku knjige, na njezinu se kraju nalaze nužni filološki orijentiri: Bibliografska bilješka (s podacima o objavi svakog pojedinog priloga), Bilješka o autoru, Kazalo imena te Indeks auctorum antiquorum. Tekstovi u knjizi slijede kronološki red. Prvi je prilog objavljen davne 1990., a posljednji 2012. godine. No savjestan kakav već jest, Darko je Novaković Bibliografskoj bilješci dodao i pregled novije literature nastale nakon objave njegovih tekstova koji se tiču Damjana Beneše, Jakova Bunića, Ivana Česmičkog, Benedikta Kotruljevića, Antuna Vrančića i Dinka Zavorovića.

Ovaj pregled otkriva koliko su raznorodne teme kojima se autor bavi. No svakoj je pristupio s jednakom marom, jednako pomno riješio zadani problem, svakim je tekstom dodao jednu kockicu mozaiku hrvatskog humanizma koji je – da se poslužimo autorovim riječima iz Proslova – u krilo vile Latinke (aluzija na Zoranićevu vilu Hrvaticu) položio dvostruko više svojih plodova na latinskom jeziku, nego što je podario na hrvatskom.

Već od samog Proslova teče duhovito Novakovićevo pripovijedanje koje se nastavlja cijelom knjigom. I mada je od prvog do posljednjeg proteklo gotovo četvrt stoljeća, autorova *vis elocutionis* ne posustaje: kao da je od prvoga dana podjednako akribična, zanimljiva i uvjerljiva. Jednom riječju: sjajno štivo. Ne propustite ga!